

بىخەتەر تۈرۈ

مايات شۇنەلق

شىنجاڭ ياشلار - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى

ئىختى تۈرى

ھايات شۇنداق

(رومان)

شىنجاڭ ياشلار - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى

责任编辑：尼加提·穆合里斯

责任校对：阿布列孜·阿巴斯

封面设计：依巴达提·亚森

封面设计：阿力甫·夏

人生就是这样（维吾尔文）

（长篇小说）

艾海提·吐尔迪 著

新疆青少年出版社出版

（乌鲁木齐市胜利路二巷1号 邮编：830049）

新疆新华书店发行 新疆金版印务有限公司印刷

850×1168毫米 32开本 15.375印张

2003年9月第2版 2007年3月第3次印刷

印数：6001—8200

ISBN978-7-5371-0916-1 定价：25.50元

如有印刷装订问题请直接同出版社调换

ئىختى تۈرى

دەھقانچىلىق ئىشلىرىنىڭ بىر قىسمى

بۇ ئىشلارنىڭ بىر قىسمىنىڭ بىر قىسمى

ئاپتور ئىلاۋىسى

بۇ ئىشلارنىڭ بىر قىسمىنىڭ بىر قىسمى

ئۆمرۈمنىڭ ھەممىسى دېگۈدەك ئەدەبىيات ساھەسىدە ئوقۇش ۋە ئىشلەش بىلەن ئۆتتى ھەم ئۆتۈۋاتىدۇ. ھەۋەس تۈپەيلىدىن، ئەدەبىياتقا بولغان مۇھەببىتىم چوڭقۇر. ۋاقىتنىڭ ئۇزىرىشى بىلەن بۇ ساھە توغرىسىدىكى چۈشەنچە ۋە تەسىراتلىرىم كۆپىيىپ، چوڭقۇرلاشتى. بۇ ھال مەندە ئاستا - ئاستا يېزىش ئىستىكىنى قوزغىدى. ئاخىر،... ئاشۇ تەسىرات ۋە تەسەۋۋۇزلار ئاساسىدا، بۇ ئەرزىمەس ئەسەرنى يازدىم. ئۈمىدىم شۇكى، ياز-مىشلىرىم رېئال ھاياتىمىزنىڭ كىچىككىنە بىر بەدىئىي كارتىنىدەسى بولۇپ قالسا ئەجەب ئەمەس!

ھايات شۇنداق. ئۇنىڭدا ياشاۋاتقان ھەرقانداق ئادەم — مەيلى ئۇ شاھ ياكى گاداي بولسۇن، مەيلى ئوڭ ياكى ساراڭ بولسۇن، مەيلى ئەر ياكى ئايال بولسۇن — ئۆزىگە خاس نام ۋە ئىز قالدۇرىدۇ. ھاياتتا ئۆتمۈش بىلەن ھازىر، گۈزەللىك بىلەن رەزىللىك، يورۇقلۇق بىلەن قاراڭغۇلۇق، بايلىق بىلەن گادايلىق، پاكلىق بىلەن چىرىكلىك، سەممىيلىك بىلەن ساختىلىق، مۇھەببەت بىلەن نەپرەت بىر - بىرىگە كەسكىن سېلىشتۇرۇلغان ھالدا مەۋجۇت بولىدۇ. مانا شۇلارنىڭ يىغىندىسى ھاياتنىڭ ھەقىقەتى دەپ ئاتىلىدۇ!

مېنىڭ مەقسىتىم ھەقىقەتنى تېپىش ئەمەس، بەلكى شۇ ھەقىقەتنى ئېچىش بولدى!...

كۈندۈزنىڭ پېشىگە ئېسىلغان كېچە،
كۈنگەي ھەم تەسكەيلىك، ئوڭ - تەتۈر ئالەم!
تۇغۇلغان شۇ كۈندىن تاكى ئۆلگىچە،
مىڭ ئۆلۈپ - تىرىلەر ھايات ۋە ئادەم.
شادلىققا مىنگەشكەن ھەسرەتلەر ھامان،
بەختكە ھەمراھدۇر ھەر مۈشكۈل قەدەم!

مىلادىيە 1987 - يىل...

گۈزەل، شاۋقۇنلۇق ئۈرۈمچى شەھىرى ئاشۇ خاسىيەتلىك
يىلنى خۇددى ئانا تولغىقىدەك ئازاب ۋە بوۋاق كۈلكىسىدەك
شادلىق ئىچىدە ئۆتكۈزمەكتە!...

مۇندەرىجە

1		بىرىنچى باب	يېڭى يېزىلغان كونا گەپ
7		ئىككىنچى باب	سالام، باھار!
31		ئۈچىنچى باب	لالە رەڭ شاراب
75		تۆتىنچى باب	بىرىنچى دۇنيانىڭ گراژدانى
113		بەشىنچى باب	«كىچىك پارتىز» قەھۋەخانىسى
158	...	ئالتىنچى باب	قىزىلتاغدىكى روماننىڭ ئەسلىمىلەر
201		يەتتىنچى باب	قىلتاق
234		سەككىزىنچى باب	شاۋقۇنلۇق شەھەر
287		توققۇزىنچى باب	دىلگەشلەر
313		ئونىنچى باب	غۇلغۇلا
333		ئون بىرىنچى باب	ئۇ ۋە مەن
369		ئون ئىككىنچى باب	كۈتۈلمىگەن ئىشلار
398		ئون ئۈچىنچى باب	مەھلىيانىڭ كۆز يېشى
		ئون تۆتىنچى باب	ئىككى شېشە جاھانكەزدى «ماۋتەي»
417			
435		ئون بەشىنچى باب	ئالتۇن شوتا
460		ئون ئالتىنچى باب	ئاخىرقى پەردىدىكى كۆرۈنۈشلەر
483		ئون يەتتىنچى باب	قۇدرەتلىك خىتاب

بىرىنچى باب

يېڭى يېزىلغان كونا گەپ

(مۇقەددىمە ئورنىدا)

«ئاد دوستۇم! بىز يەنە جەم بولدۇق، ئارمانغا يەتتىم. قايسىبىر كىتابتا: دۇنيادا ئۈچ خىل دوستلۇق ئەڭ مۇستەھكەم ھەم قىممەتلىك بولىدۇ. بىرىنچىسى، ساۋاقداشلار ئارىسىدىكى دوستلۇق، ئىككىنچىسى، ئاكىپتىكى دوستلۇق، ئۈچىنچىسى، كامبىردىكى دوستلۇق، دەپتىكەن. بىز بەش يىل بىللە ئوقۇدۇق، ھاياتىمىزنىڭ ئەڭ قۇۋۋەتلىك، جۇشقۇن چاغلىرىنى سىرداشلىق بىلەن ئۆتكۈزدۇق. سەن دوستلۇقنى، ۋاپادارلىقنى، مېھرى - شەپقەتنى ھەقدادىغا يەتكۈزدۈڭ، مەن ساڭا قەرزدار، دوستۇم!»

بۇ ئىككى يىل بۇرۇنقى سۆز. ھىدايەت بىلەن ئەدەم ئو- قۇش پۈتتۈرگەندە ئايرىلىپ، بەش يىلدىن كېيىن قايتا تېپىشقاندا، ئەدەمنىڭ ئالتۇن رەڭ كۈز كېچىسى ئۈرۈمچى كوچىلىرىنى ئايلىنىپ يۈرۈپ، ھاياجان بىلەن ئېيتقان تۇنجى سۆزى. ئۇلار شۇ كېچە بىر - بىرىنى قولتۇقلىشىپ، شەھەر كوچىسىنى ئۆزى ئۇزاق ئايلىنىدى. شەھەر قايناق ۋە شاۋقۇنلۇق ئىدى. ئەتراپتىن ئاياللارغا خاس ئىنچىكە، نازۇك؛ ئەرلەرگە خاس قوپال ۋە خىرگەي ئاۋازلار ئاڭلىناتتى... ساپ ھاۋاغا قوشۇلۇپ، دىماغىنى غىدىقلىغۇچى پۇراقلارمۇ ئارىلىشىپ كەتكەن: ئىس،

بېنزىن، ئاچچىق تەر، خۇشبۇي ئەتىر... ھەممە يەر چىراغلارنىڭ رەڭگارەڭ نۇرىدىن چاقنايتتى: قىزىل، يېشىل، سېرىق، بىنەپە... شە... مانا بۇلارنىڭ ھەممىسى مۇشۇ يەردە — ئاۋات، كۆركەم، قايناق شەھەرنىڭ زېمىنى بىلەن ئاسمىنىدا مەركەزلىشىپ، گىرەلىشىپ، ھاياتنى، تۇرمۇشنى بېزىگەن، جانلاندۇرغانىدى... شەھەرنىڭ ئاشۇ سەلتەنەتلىك، گۈزەل كۆرۈنۈشلىرى ئىچىدە ئەدەمنىڭ كۆزىگە يەنىلا ئۈرۈمچىنىڭ قىزلىرى گۈزەل، يېقىملىق كۆرۈنىدى. دېمىسىمۇ، ئۈرۈمچىنىڭ قىزلىرى گۈزەل، ئۇلارنىڭ زامانغا ماس، يېڭى پاسوندا، رەڭگارەڭ كىيىنىشى گۈزەل؛ ئۇلارنىڭ چاققانلىق، ساغلاملىق ۋە نەپىسلىك ئورغۇپ تۇرغان قەددى — قامىتى گۈزەل؛ ئۇلارنىڭ جۇشقۇنلۇق، ئىپتىد-خارلىق تۇيغۇسى چاقناپ تۇرغان روھىي دۇنياسى گۈزەل ئىدى... ئۇلارنىڭ ياغراق كۈلكىسى، شېرىن سۆزلىرى شەھەرنى قاپلىغان، ئۇلارنىڭ يىگىتلەر بىلەن قولتۇقلىشىپ، قايناق ھايات ئىچىدە بەختىيار كېزىشلىرى شەھەرگە ھۆسن قوشقاندى. قىس-قىسى، ئەدەمنىڭ نەزىرىدە، ھازىر ئۈرۈمچى ھەر خىل، ھەر ياغزا ئاياللاردىن ۋە ئۇلار كىيىنگەن ھەر خىل، ھەر ياغزا كىيىملەردىن تەركىب تاپقان رەڭگارەڭ بىر دۇنياغا ئايلان-غانىدى...

ئەدەم يىراق ناھىيىدە بەش يىل ئىشلىدى. ئۇنىڭ جىسمى ئۆزى ياشاۋاتقان ئاشۇ تۆگە قۇلقىدەك يەردە بولسىمۇ، تېپىچەك-لەپ تۇرغان يۈرىكى ھامان ئۈرۈمچىدە بولدى. ئېھ، ئۈرۈمچى! سەن قەيەردە؟! ئۇنىڭ پۈتكۈل پىكىر — خىيالى ئاشۇ گۈزەل، قايناق شەھەرگە تېزىرەك قايتىش، ئاشۇ سۆيۈملۈك ئالىي مەكتەپنىڭ را-ھەتبەخش باغچىلىرىنى قايتا كۆرۈشتە ئىدى. قىزىق، ئۇ قاچانكى ئۈرۈمچى بىلەن ئالىي مەكتەپنى ئويلى-سا، ئۇ يەرلەر شۇ ھامان ئۇنىڭ كۆز ئالدىدا پەيدا بولاتتى.

ئەنە، ئاۋۇ تۆت قەۋەتلىك كۆركەم ئوقۇش بىناسى ئەمەسمۇ؟
ئۇ يەردە ئۇنىڭ ھېسابسىز ئاياغ ئىزى، ئەقىل - ئىدراكى،
خۇشاللىق ۋە قايغۇسى قالغان...

ئاۋۇ كۈنچىقىش تەرەپتە قەد كۆتۈرۈپ تۇرغىنى ئۇنىڭغا بەش
يىل غەمخانا بولغان ياتاق بىناسىغۇ؟! تاملرى سىرلانغان، سىم
كارىۋاتلىق، ناخشا - سازلارغا تولغان بۇ سىرداش بىنادا ئۇنىڭ
تالاي - تالاي كېچىلىرى ئۇيقۇسىز ئۆتكەن، تالاي قىزلار بىلەن
ئۇ شۇ يەردە تونۇشقان، سىرداشقان، سۆيۈشكەن ئەمەسمۇ؟! ...
ئەنە، ئاۋۇ دۈگىلەك دائىرە ئىچىدە ئاق، قىزىل، سېرىق،
ھال رەڭلەردە تاۋلىنىپ تۇرغىنى ئۇلار ھەمىشە ئايلىنىدىغان
گۈلزارلىق ئەمەسمۇ؟...

ئەنە، ئاۋۇ ئازادە، يورۇق كارىدوردا چىرايلىق يىپەك گا-
لىستۇكىنى پۇلاڭلىتىپ، بىر قولىتۇق دەپتەر، كىتابلارنى كۆ-
تۈرگەن ئەدەبىيات ئوقۇتقۇچىسى بېشىنى تىك تۇتۇپ، سالاپەت
بىلەن كېلىۋاتىدۇ، ئۇ يىراقتىنلا ئەدەمنى كۆرۈپ، ئىللىق
چىراي بىلەن: «ئۆزلەڭ، ياش شائىر!» دەپ ئىشەنچكە تولغان
ئۈمىدىنى ئىزھار قىلدى...

ئەنە، ئاۋۇ ئالتۇن سۈيى بىلەن ھەل بەرگەن، قۇبىيلىرى
كۆككە يەتكەن ھەيۋەتلىك، كۆركەم «خەلق تىياتىرى» ئە-
مەسمۇ؟! ... ئەدەم خانقىزنى قولتۇقلاپ، بەخت مىنۇتلىرىغا
چۆمگەن ھالدا ئۇنىڭ پايىلىرىنى سىپايە دەسسەپ، ئويۇنغا كىرىپ
كېتىۋاتىدۇ...

خىياللار، خاتىرىلەر، ئەسلىملەر، چۈشلەر ئەدەمنى بىر
كۈنمۇ تىنچ قويمىدى، ئۈرۈمچى ئۇنىڭ غايىۋى مەنزىلىگە ئايلان-
دى، بۇ مەنزىلىگە يېتىش ئۇنىڭ بىردىنبىر ئارزۇسى ۋە ھەرد-
كەت نۇقتىسى بولدى. شۇنداق قىلىپ، نۇرغۇن تۇمانلىق ئەسلى-
مىلەر ئىچىدە ئۈرۈمچىدە ئىشلەۋاتقان ئۆز ۋاقتىدىكى يېقىن سا-
ۋاقىدىشى ھىدايەتنى ئېسىگە ئالدى. بىرىنچى قېتىم خەت يازدى،

ھىدايەتمۇ دەرھال جاۋاب خەت يېزىپ، دوستلۇق سەمىمىيىتىنى بىلدۈردى. ئەدھەم ئەمدى ئۇنىڭ پېشىگە مەھكەم ئېسىلدى، دەرد - ھەسرەتكە تولغان خەتلەر ئارقىمۇ ئارقا يېزىلدى. ھىدايەتنىڭ كۆڭلى ئېرىدى، ئۆزىگە ئوخشاشلا ئىقتىدارلىق بىر ساۋاقىدىشىنىڭ بۇلۇڭ - پۇچاقلىرىدا كۆمۈلۈپ قالغانلىقىغا ئىچى ئېچىشتى. ئاخىر، يۇقىرى - تۆۋەن قاتراپ يۈرۈپ، يېرىم يىل دېگەندە، ئەدھەم بىلەن خانقىزنى ئۈرۈمچىگە يۆتكەپ كەلدى. ئەدھەمنى ئۆزى مەسئۇل بولغان تەرىپ بۆلۈمىگە ئورۇنلاشتۇردى، خانقىز بىر ئوتتۇرا مەكتەپكە ئەدەبىيات ئوقۇتقۇچىسى بولۇپ كىردى.

ئۇلار ئۈرۈمچىگە كېلىپ ئۈچ كۈن ئۆتكەندە، ھىدايەت ئەدھەمنى يېتىلەپ ئىشخانىلارنى ئارىلايتتى، قول ئاستىدىكى خادىملارغا قىزغىن تونۇشتۇردى، ئۇنى ئۆزىنىڭ كونا ساۋاقىدىشى، دوستى، ئىقتىدارلىق، جۇشقۇن يىگىت دەپ تەرىپلىدى. كېيىن، ئۆزىنىڭ ئىشخانىسىغا كىرگەندە، خادىملارنى ماختاپ، ھەممىسى بىلىملىك، ئاڭلىق، باغرى كەڭ كىشىلەر، تېزلا چىقىش كېتىسەن، دېدى. ئەدھەم خۇشال ئىدى، ھاياجاندىن چىرايى ئۈمچەرەپ، كۆزلىرى پارقرايتتى. ئۇ ھىدايەتكە يېلىندى. غاندەك، ئۇنىڭدىن نېمىنىدۇر كۈتكەندەك كەيپىياتتا: «خۇدا مېنى ساڭا تاپشۇردى، - دېدى ئاستا لېكىن ۋەزىنلىك ئاۋازدا، - قانداق ئىشلەشنى ئۆگەت، نېمە قىل دېسەڭ شۇنى قىلىمەن!...»

ھىدايەت گەپ قىلىمىدى، پەقەت ئوڭ قولىنى كۆتۈرۈپ، كۆرسەتكۈچ بارمىقى بىلەن ئارقىسىدىكى تامنى كۆرسەتتى. ئەدھەم بېشىنى كۆتۈرۈپ تامغا قارىدى، ئۇ يەردە بىر پارچە رەڭدار قەغەزگە ھۆسن خەت بىلەن يېزىلغان مۇنداق بىر شېئىر تۇراتتى:

يامان تەھرىرنىڭ قولى سۇنسۇنكىم،
شېرىن سۆزنى بۇزۇپ شور ئەيلەر.
گاھى «د» نى يازماي، «ئادىر» نى «ئار» قىلسا،
گاھى چېكىت تاشلاپ، «كۆر» «نى» كور ئەيلەر.

شېئىرنىڭ ئاستىدا «فۇزۇلى» دېگەن شۆھرەتلىك ئىسىم
چىرايلىق قىلىپ يېزىلغانىدى.
ھىدايەت بۇ شېئىرنى ئىككى يىل بۇرۇن قايسىبىر كىتابتىن
كۆچۈرۈپ ئەنە شۇ يەرگە لەۋھە قىلىپ ئېسىپ قويغانىدى. ئۇ
ئەدەمگە ئەنە شۇنى ئىشارە قىلىپ، ئىشلەشنى مانا شۇنىڭدىن
ئۆگىنىمىز، دېدى. بۇ ماڭا ئىبرەت بولغان، ساڭمۇ شۇ ئىبرەت
بولغاي...

شۇنداق قىلىپ، ئۇلارنىڭ دوستلۇقى قايتىدىن باشلاندى،
ئىككى ئائىلە ئېجىلاشتى. ھىدايەتنىڭ ئايالى تۇخان ساددا سەھرا
قىزى بولسىمۇ، چېهرىسى ئوچۇق، نەزىرى كەڭ، ئوماق چوكان
ئىدى. خانقىز بىلەن ئاسانلا چىقىشىپ قالدى. ھىدايەت بىلەن
ئەدەمنىڭ مۇناسىۋىتىگە ئەلۋەتتە قىل سىغمايتتى. ئۇلارنىڭ
لەۋزى ھالال، قەلبى پاك ئىدى. ئۈمىد - ئارزۇسىمۇ،
نىيەت - ئىقبالىمۇ ئوخشاشلا ئاپئاق ئىدى...
كۈنلەر تىنچ، خۇشال - خۇرام ئۆتمەكتە. تۇرمۇش ئۆز
رىتىمى بىلەن ئالغا سىلجىماقتا...

لېكىن، جىمجىت ئاققان چوڭقۇر دەريا ئاخىر دولقۇنلىنىشقا
باشلىدى. ئەدەم ئاز - تولا نەتىجە قازىنىپ، ئۆز يولىنى تېپىد.
ۋالغاندىن كېيىن، ئەقىدە - ئېتىقادىنى ئۇنتۇشقا باشلىدى.
كۆڭلىدە پەيدا بولغان بىر شەيتىنى ھەۋەس ئاستا - ئاستا
ئىچ - ئىچىنى ئاداتتى. ئۇ ھىدايەتنىڭ قول ئاستىدا ئىشلەشتىن
خورلۇق ھېس قىلىشقا باشلىغانىدى. بىر خىل ھەسەت ئوتى ئۇنى
كۆيدۈردى. شۇنىڭ بىلەن خۇشاللىققا تولغان بۇ كەڭرى ئالەممۇ

ئۇنىڭغا تار ۋە ئازابلىق بىلىنىشكە باشلىدى...
ئادەم ھاياتلا بولىدىكەن، ئۆمرىنىڭ ئاخىرغىچە ئاچا يولىنىڭ
دوقمۇشىدا تۇرغان بولىدۇ، ھەمىشە ئۇلۇغلۇق بىلەن رەزىللىك-
نىڭ ئوتتۇرىسىدا يۈرىدۇ. بۇ ئىككىسىنىڭ ئارىسىدا چەك-
سىز تاغ - دەريالار يوق، ئۇلارنىڭ ئارىسى پەقەت بىرلا قەدەم!
ئەدەم مانا شۇ بىر قەدەمنى قانداق باسماقچى؟!
ئۇ ئويلىماقتا، كۈلمەكتە ھەم ئازابلانماقتا، ئاللادىن مەدەت
تېلىگەندەك، كۆكلەرگە باقماقتا...
تەڭرىدىن ئاۋاز: ئادەم بالىسى تۇغۇلىدۇ، ئۆلىدۇ. ئەمما
ئۇنىڭ سۆز - ھەرىكىتى قالىدۇ. ئۆزى ئالەمدىن ئۆتسىمۇ،
ئىنساننىڭ نامى مەڭگۈ كىشىلەر ئارىسىدا ياشايدۇ. نامىنىڭ
ئۇلۇغ ياكى ئابروۋىلۇق؛ نەپرەتلىك ياكى بەتبەخت بولۇشىنى ئۆ-
زۈڭ بەلگىلەيسەن!

ئىككىنچى باب

سالام، باھار!

1

كۈن ئوچۇق، ئەتىگەنكى شەبنەمدىن تويۇنغان ھاۋا ساپ ۋە سالقىن ئىدى.

ئەدەم چىرايلىق كىيىنىپ ئۆيىدىن چىقتى. ئۇ يالاڭۋاش ئىدى، مايلانغان چاپلىرى قۇياش نۇرىدا پارقىرايتتى. ئۇ، ئاخى-شام ئويلاپ قويغان پىلانى بويىچە، بۈگۈن ئەتىگەندىلا نەشرىياتقا بارماقچى، ئىككى ئايدىن بېرى ئۇ يەردە جاۋابسىز ياتقان ئۈچ يۈز بەتلىك ئەسىرى «ئەدەبىيات ۋە زوقلىنىش» نىڭ تەقدىرى ئۈستىدە سۆزلەشمەكچى، زۆرۈر تېپىلسا، بۈگۈن ئۇلار بىلەن بىر قەپەس ئېلىشماقچىدى.

ئۇ چوڭ يولغا چىقتى. بۈگۈن پۈتۈن شەھەر باھار پەيزىگە چۆمگەن. ھەممە نەرسە باھار بىلەن تەڭ گۈللەپ - ياشنىغانىدى. يوللار ئەتىگەنكى قۇياش نۇرىدا يالتىرايتتى، ماشىنىلار يېنىك پۇشۇلداپ ئۇياقتىن - بۇياققا غۇيۇلداپ ئۆتەتتى، ئادەملەر باھار-لىق كىيىملىرى بىلەن يەڭگىل ۋە رەڭگارەڭ ئىدى...

ئەدەم كاستۇمنىڭ تۈگمىسىنى يېشىۋەتتى، ئىككى قولىنى شىمىنىڭ يانچۇقىغا سالدى، گەۋدىسىنى كېرىپ، تېز - تېز مېڭىشقا باشلىدى. ئۇدۇل تەرەپتىن سوققان لەرزىلەر باھار سەلىكىدە، ئۇنىڭ بويىنىدىكى ئالا بالداق گالىستۇكى خۇددى ئۇزۇپ

قاچقان موزاينىڭ تانىسىدەك پۇلاڭلاپ تۇراتتى...
ئۇ رەستە ئارىلاپ، بازار كۆرۈپ، يېرىم سائەت دېگەندە
نەشرىيات بىناسىغا يېتىپ كەلدى. كىرىپ - چىقىۋاتقان
تونۇش - بىلىشلەر بىلەن سالاملاشتى، ئۇنىڭدىن ئەھۋال سو-
راپ، بۇنىڭ بىلەن گەپلىشىپ ئاستا - ئاستا ئۈچىنچى قەۋەتكە
كۆتۈرۈلدى. ئۇنىڭ كىرىدىغان ئىشخانىسى، سۆزلىشىدىغان ئاد-
مى ئېنىق ئىدى. ئۇ تەمتىرىمەيلا ئۈچىنچى قەۋەتنىڭ سول
تەرىپىدىكى تۆتىنچى نومۇرلۇق ئۆينىڭ ئىشىكىنى چەكتى. ئى-
شىكىنى ناتونۇش بىرى ئاچتى ۋە گەۋدىسىنى يېرىم چىقىرىپ
تۇرۇپ:

— كەچۈرىسىز، يىغىن بولۇۋاتىدۇ، مۇئاۋىن باش مۇھەر-
رىر ھازىر مېھمان قوبۇل قىلالمايدۇ! — دېدى.
— كۈتۈپ تۇرۇشقا بولار؟ — دېدى ئەدەم كىنايە ئارىلاش.
— ئىختىيارىڭىز.

ئىشىك ھىم يېپىلدى. ئەدەم ساقلاشقا مەجبۇر بولدى، ئۇ
خۇددى ئاشۇ يەردە قاراۋۇللۇققا تۇرغان ئىشىك باقاردەك، بىر
سائەتتىن بېرى بەدىنىنى تىك تۇتۇپ، ئۆرۈك كۆتىكىدەك چوق-
چىيىپ تۇرۇۋەردى. ئىچى تىتىلدىسىمۇ، خورلۇقى كەلسىمۇ،
لېۋىنى چىشلىدى، قان - تەرى سىڭگەن ئەسىرىنىڭ يورۇقلۇققا
چىقىشى ئۈچۈن ھەرقانداق ئازاب چېكىشكە توغرا كەلسىمۇ،
سەۋر قىلماقچى بولدى...

ئەدەمنى بىزار قىلغان سۆرەلمە يىغىن ئاخىر تۈگىدى.
شالاڭ چاپلىرى ئاقارغان، گەپ - سۆزلىرى سىلىق مۇئاۋىن باش
مۇھەررىر ئىككى ئېغىز ئۆزىلىك گەپ بىلەن يەنە ئەدەمنىڭ
كۆڭلىنى ئاچتى:

— كەچۈرۈڭ، كېلىشىڭىزدىن بىخەۋەر يىغىن ئۇيۇشتۇرۇپ
قويۇپتىكەنمەن، كۆپ ساقلىتىپ قويدۇم، رەنجىمەڭ!
ئەدەممۇ كۆڭلىدىكى ئەلىمنى چاندۇرمىدى:

— كېزەك يوق، ئۆز ئىشىم ئەمەسمۇ؟ يەنە شۇ... سىزنى
ئاۋازە قىلىپ كەلدىم...

— ھە، ھېلىقى ئەسىرىڭىز توغرىسىدا... — دېدى مۇئاۋىن
باش مۇھەررىر بىر نەرسىنى ئېسىگە ئالغاندەك، — يادىدا، يادىم-
دا... «ئەدەبىيات ۋە زوقلىنىش»، شۇنداققۇ دەيمەن؟ خوش...
ئۇ ئەسەر تېخى مېنىڭ ئالدىمغا كەلمىدى، قاراڭ، ھەر ھالدا
سۈيىلەپ تۇرۇۋاتىمەن. گۈرۈپپىدىكىلەر، ئۇنىڭدىن كېيىن بۇ-
لۇمىدىكىلەر كۆرىدۇ...

— ئۇلار تېخىچە كۆرۈپ بولمىدىمۇ؟! — ئەدەمنىڭ ئاۋازى-
دا بىر خىل قوپال نارازىلىق ئىپادىلەندى.

— بەلكىم ئاز قالغاندۇر... سىزنىڭ ئۇ ئەسىرىڭىز پۈتۈنلەي
نەزەرىيىۋى قاراشلار ئەمەسمۇ، ھەر ھالدا سالماقراق بولغان
ياخشى...

بۇ گەپ ئەدەمگە سەل چىڭ كەلگەندەك بولدى، لېكىن ئۇ
شۇ تاپتا ھاجەتەن ئورۇندا تۇرغانلىقى ئۈچۈن، لېۋىنى چىشلەپ،
ئاچچىقىنى ئىچىگە يۇتتى. ئۆزىنى سەل توختىتىۋېلىپ، ئىلتىجا
بىلەن مۇنداق دېدى:

— يولداش باشلىق، بۇ مېنىڭ بەش يىللىق قان - تەرىمنىڭ
مېۋىسى، سىز بۇنى ھەۋەس دەپ ئويلاپ قالماڭ! بۇ — يۈرەكنىڭ
قېنى، دىلنىڭ جەۋھىرى، ئىجتىھاتنىڭ مېۋىسى!

— شۇنداق، شۇنداق... — دېدى مۇئاۋىن باش مۇھەررىر
ئۈزلۈكسىز بېشىنى لىڭشىتىپ، — بارلىق ھەقىقىي ئىجادىيەت
ئەلۋەتتە شۇنداق بولىدۇ. مەن بۇنىڭغا ئىشىنىمەن!
ئەدەم ئەمدى سودىلىشىشقا ئۆتتى:

— مەن سىزگە ئېيتسام، باشلىق، ماڭا قەلەم ھەققى لازىم
ئەمەس. ئەسىرىم چىقىسلا بولىدۇ، كىتابخانلارنىڭ باھاسى ماڭا
قەلەم ھەققىدىنمۇ چوڭ رىغبەتلەندۈرۈش بولىدۇ!...

ئۇ ئەلۋەتتە قەلەم ھەققىنى «لازىم ئەمەس» دېيىش بىلەن

يوق قىلغىلى بولمايدىغانلىقىنى ياخشى بىلەتتى، بۇنىڭ پەقەت تەسىرلەندۈرۈش، ھېسداشلىق قوزغاش نىيىتىدە ئېيتىلىۋاتقان سۆز ئىكەنلىكىمۇ ئۆزىگە ئايان ئىدى. بۇنى مۇئاۋىن باش مۇھەر-رىرنىڭ سۆزىمۇ ئىسپاتلاپ قويدى:

— كۆڭلىڭىز چۈشىنىشلىك، ئەدھەم. ھەرقانداق ئاپتور ئەلۋەتتە ئۆز ئەسىرىنىڭ قىممىتىنى پۇل بىلەن ئۆلچىمەسلىك لازىم. لېكىن قەلەم ھەققىنى بەرمەي بولمايدۇ، ئاپتورلارمۇ ئالمىسا بولمايدۇ. بۇ بىر خىل سوتسىيالىستىك تەقسىمات پرىن-سىپى!

ئەدھەم ئۈنچىقىمدى، قىلىشىدىغان گەپلەرمۇ تۈگەپ قالغان-دەك قىلاتتى. ئاخىر ئۇ ئورنىدىن قوزغىلىۋېتىپ سورىدى:

— ئەسەر توغرىسىدا ئېنىقراق بىر جاۋابنى قاچان ئاڭلىغىلى بولار؟

— توختاپ تۇرۇڭ، — دېدى مۇئاۋىن باش مۇھەررىر ئەستايىدىللىق بىلەن ئالدىدىكى سۈت رەڭ تېلېفوننىڭ تۈرۈپكىسىنى قولغا ئېلىپ ۋە كىم بىلەندۈر قىسقىلا سۆزلەشتى، ئاندىن ئەدھەمگە يۈزلىنىپ، — بۆلۈمدىن بىر مۇھەررىرگە ئورۇنلاشتۇ-رۇلۇپتۇ، ئۇ كۆرۈپ پىكىر تەييارلاۋاتقان ئوخشايدۇ، يېقىندا خەۋىرىنى ئالارسىز!

— مۇھەررىرنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى بىلىشكە بولامدۇ؟

— ئەلۋەتتە، ئىسمى مۆمىن، فامىلىسى قاسىم.

— ھە، مۆمىن قاسىم... كۆرۈشۈپ كېتەيمىكەن دەيمەن.

— ئىختىيارىڭىز... ئىشخانىسى ئىككىنچى قەۋەتنىڭ ئوڭ تەرىپىدە.

ئۇلارنىڭ سۆھبىتى تۈگىدى. ئەدھەم ئەدەپ ۋە ئىكرام بى-لەن خوشلىشىپ ئىككىنچى قەۋەتكە چۈشۈپ كەتتى. ئۇنىڭ مۇ-ھەررىر مۆمىن قاسىم بىلەن قانداق كۆرۈشكەنلىكىنى، نېمە دېيىشكەنلىكىنى ۋە نەشرىياتتىن قاچان قايتىپ كەتكەنلىكىنى ھېچكىم بىلمەي قالدى.